

ΒΙΑΛΕΝΣΙΝ.

ΑΥΤΟ ΡΩΣΙΑΣ

αιχμάλωτοι εν Καυκάσω.

(Συνέχ. καί τέλος. Ἴδι φυλλάδ. 227, 228, 229 230 καὶ 231.)

—000—

Ἐν τοσοῦτω ἐπικυήθον αἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Σιαμιλ τέρατα καὶ σημεῖα διηγουμένοι περὶ τοῦ υἱοῦ του. Μία μὲν πλῆθος ἐκλήιδον τὰς λοιπὰς ἰδόντες αὐτὸν μεταβάντα εἰς τὴν οἰκίαν ἀξιωματικοῦ ρώσου, ἐπλησίασαν καὶ παρετήρησαν διὰ τοῦ παραθύρου ὅτι ἐγόρευε. Τούτο ἀκούσαντες οἱ ὀφεινοὶ ἐγενοντο ἐξω φρενῶν ἀλλ' ἡ ἀγαθὴ Σουκνίτα ἐπροσπάθησε νὰ τὸν δικαιοδογήσῃ. Ἐν τοσοῦτω αἱ πριγκίπισσι ἐχαίρον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν διαπραγματεύσεων, ὅτε τελευταίως τις περίστασις ἐπαλθούσα ἀνενέωσε τοὺς φόβους των. Ὁ Σιαμιλ ἀπέστειλε καὶ πάλιν πρὸς τὸν πριγκίπα Δακιδ τοὺς πρέσβεις αὐτοῦ ἵνα ἐπαναλάβωσι τὴν αἴτησιν τοῦ ἐνός ἑκατομμυρίου

καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὅλων τῶν ὀφεινῶν ἀιχμαλώτων· ἀλλ' ὁ στρατηγὸς ἀπεκρίθη δ' ἐπιστολῆς ἐν ἣ ἔφαιναντο ἡ ἀγανάκτησις του. Καὶ ἐπειδὴ ὁ διαπραγνεὺς Ἰνδρὶς ἐξήγησε μετὰ τινος ὑπερβολῆς τὰς ἐκφράσεις τοῦ πριγκίπου, ἐγένετο λόγος νὰ σταίλωσι τὰς πριγκίπισσας εἰς πλησιόχωρον χωρίον, καὶ νὰ καταδικάσωσι αὐτὰς εἰς ἔργα πάντῃ βάνανσα. Τὰς εἰδοποίησαν μάλιστα διὰ τοῦ Χατζῆ Μεχμέτ, υἱοῦ τοῦ Σιαμιλ, νὰ ἐτοιμασθῶσιν· ἀλλ' ἡ πριγκίπισσα Ἄννα ζήτησασιν νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀνδρός της, εἶπεν ὅτι οὐδὲν προσβλητικὸν περιείχαν. Ἄς τὴν μεταφράσῃ πιστῶς, εἶπεν ἡ πριγκίπισσα, ὁ Σάκ Λιάς. — Ὁ υἱὸς ὅμως τοῦ Σιαμιλ ἐπέμενε λέγων ὅτι εἰάν ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἦτο προσβλητικὴ, εδείκνυσεν ὅμως σαφῶς ὅτι δὲν ἐδίδετο τὸ ἑκατομμύριον. — Καὶ ὅμως, ὑπέλαθε τις, ἡ κυβέρνησις ἔδωκε περισσώτερα τῶν 40,000 ρουβλιων, τὸ ἥξυρομεν. — Ἀλλ' ἡ πριγκίπισσα ἀπέβουσαν ἀμέσως τούτο. Ὁ υἱὸς τοῦ Σιαμιλ ἤκουσε μετὰ προσοχῆς, καὶ εἶπεν ἐπὶ τέλους ὅτι ἀνάθεμα μὲν ἐπὶ τοῦ πα-

ρόντος ὁ πατήρ του τὴν ἀποστολὴν των εἰς ἄλλα χωρία, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρει τοῦ νὰ γράψωσι καλὰς ἐπιστολάς πρὸς τοὺς συγγενεῖς των. Αἱ πριγκήπισαι ἐπευσαν τότε νὰ γράψωσιν ὅτι ἀπῆλθον παρ' αὐτῶν, ὁ δὲ Σιαμίλ προσέθετο καὶ ἀπειλάς. Ἀγανακτίσας ὁ πρίγκηψ ὅτι ἔλασεν τὰς ἐπιστολάς ταύτας, προσδιώρισεν ἀμέσως προθεσμίαν εἰπόν, ὅτι ἐν ἐντὸς αὐτῆς δὲν παρηγεῖτο ἡ Σιαμίλ τῶν παραλόγων αἰτήσεών του ἢ διαπραγματεύσεσι ἐμαλλε νὰ παύσῃ. Ταύτην ἀκούσας τὴν ἀπάντησιν ὁ ἱμάμης δὲν δυσχερεστήθη· ἐκ τινος δὲ συνδιαλέξεως τῶν αἰχμαλώτων μετὰ τοῦ διδασκάλου τοῦ Σιαμίλ ἐγένετο γνωστὸς ὁ λόγος τῆς τοσαύτης ἐπιμονῆς τούτου. Ὁ μὲν λαὸς ἐζήτει ἐν ἑκατομμύριον, ἐκεῖνος ὁμοῦς ὡν μετριώτερος, ἔφερεν ἐπίτηδες τὸν ἀσκητὴν ὅπως πείσῃ τὸν λαὸν νὰ φανῇ ἐπίσης συγκαταθετικὸς. Τὸ ἑσπέρας αἱ πριγκήπισαι ἔμαθον ὅτι ὁ Σιαμίλ ἐνέδωκεν εἰς τὰς προτάσεις τοῦ πρίγκηψ, καὶ ὅτι νέοι πρέσβεις ἐπέστειλλοντο ἵνα εἰσαπονήθωσιν αὐτόν· ἀλλὰ πρὶν ἢ ὄρισθῇ ἡ ἡμέρα καὶ ὁ τόπος τῆς ἀποδόσεως, ἔπραπε ν' ἀρχίσῃ τὸ ταχύτερον ἢ πληρωμὴ τῶν λύτρων, ἥτις δὲν ἦτο εὐκόλος, διότι τὸ ποσὸν ἔπραπε νὰ δοθῇ εἰς ἀργύριον, ὁ δὲ ταμίης τοῦ Σιαμίλ δὲν ἦτο πολλὰ ἐμπειρος λογιστής. Εὐτυχῶς ὁμοῦς ὁ Γράμοφ διευκόλυνε τὴν ἐργασίαν, καὶ οὕτω ἔφθασαν ταχύτερον εἰς τὸ τέλος. Αἱ πριγκήπισαι ἔμαθον τὴν αἰσίαν ταύτην εἰδήσιν διὰ τοῦ ἐπιστάτου, ὅστις σταλαὶς παρὰ τοῦ Σιαμίλ εἰσαποίησεν αὐτὰς ὅτι τὴν 17 Μαρτίου 1855 ἐμαλλε νὰ γείνη ἡ ἀλλαγὴ. — Ὁ ἱμάμης εἶπε, θεωρεῖ εὐτυχῆ ἡμέραν τὴν Πέμπτην, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὴν ἐκλέγει ὁσάκις ἔχει νὰ ἐξατρατεύσῃ ἢ νὰ θεωρήσῃ σημαντικὴν τινα ὑπόθεσιν.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀλλαγῆς, συνέβησαν καὶ ἄλλα περιεργα εἰς τὸ σερράγιον. Καὶ πρῶτον μὲν συγχωρηθεὶς ἐπανῆλθεν ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Σιαμίλ, εἰπειτα δὲ ἦλθον ὁ Χατζῆ Μεχμέτ καὶ ἡ σύζυγός του, θυγάτηρ τοῦ Σουλτάνου Δανιήλ, τῆς ὁποίας τὰ πλοῦσιον καὶ περίκομφον ἐνδυμα εἰλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν αἰχμαλώτων· ὑπεδέχθησαν δὲ αὐτὴν εἰς τὸ σερράγιον μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, πλὴν τοῦ Σιαμίλ ὅστις ἐφαίνετο σκυθρωπός. — Ἀγαπητῆ μου Καριμάτη, εἶπε πρὸς αὐτήν, εὐχαριστοῦμαι μὲν ὅτι σὲ βλέπω, ἔχω ὁμοῦ καὶ νὰ σὲ κάμω μίαν ἐπίπλασιν. Βλέπω μὲ λύπην ὅτι ἡ σύζυγός τοῦ υἱοῦ μου ἐξακολουθεῖ νὰ φέρῃ πολὺτιμα ἐνδύματα· νομίζω ὁμοῦ ὅτι τὸ χρυτοκέντητον τοῦτο κάλυμμα εἶναι ὅλως διόλου περιττὸν εἰς τόπον ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ ἀπλότης. — Τὴν δὲ ἐπισύσας τῆς ἐλεύσεως τῶν δύο συζύγων, αἱ αἰχμαλῶτοι προσεκλήθησαν ἵνα ἐκλέξωσιν ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν τῶν διαπραγέντων εἰς Ταινονδάλην ὅσα ἤθελον νὰ ἐξαγοράσωσι. Καὶ ἦλθον μὲν εἰς τὸν θάλαμον τῆς Ζαϊδέτη· ἡ θῆξ ὁμοῦ τῶν διεφθαρμένων ἐκείνων λειψάνων ἀνεπέσσε τὴν θλίψιν των, καὶ διὰ τοῦτο ἐπανῆλθον εἰς τὸ δωματίον αὐτῶν μηδὲν λαβοῦσαι.

Ἐφθασε τέλος πάντων ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως. Αἱ πριγκήπισαι ἔμαθον ὅτι ἦλθον εἰς τὸ σερράγιον

ἀραβάδες τετράτροχοι, ὁποῖοι οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχον φανῆ εἰς τὸν τόπον τῶν Τσετσέγκων, καὶ τὴν ἐπισύσας ἀπεχειρέτισαν τὰς γυναῖκας τοῦ Σιαμίλ. Μετὰ μίαν δὲ ὥραν τὴν ὁποίαν κατέτριψαν ἀποχαιρετίζουσαι, ἀνέβησαν εἰς τοὺς ἀραβάδας τῶν ὁποίων οἱ ἠνίοχοι ἦσαν λειποτάκται ῥῶσοι· ἐσύροντο δὲ ἀντὶ βοῶν ὑπὸ ἵππων, παρὰ τὸ ἔθος τοῦ τόπου. Παρὰ τὴν θύραν τοῦ σερραγίου περιέμενον αὐτὰς ἀπόσπασμα ἵππέων διοικουμένον ὑπὸ τοῦ Χατζῆ Μεχμέτ, πρὸς δὲ καὶ ὁ πρίγκηψ Ἰβάν Τσατσαυατζῆ, ὅστις εἶχε μὲν ἐξαγορασθῆ, ἀδύλον ὁμοῦ ὑπὸ τινος. Ἐνῶ δὲ διέβαινον διὰ τοῦ χωρίου ἤκουον φωνὰς λεγούσας ἀπὸ τῶν παρακειμένων οἰκιῶν· « Ἀφοῦ ἐμάθετε τί ὑποφέρει τις ἐδῶ μὴ μᾶς λησμανῆτε. »

Ἐξελθοῦσαι δὲ τοῦ χωρίου κατέλυσαν εἰς παιδιάδα ἵνα περιμείνωσι τὸν Σιαμίλ. Ὅστις ἦλθε μετὰ μικρὴν συναδευόμενος ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Δανιήλ καὶ τῶν μουριδῶν, καὶ οὐρανὸν ἔχων ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν πλατυτάτην σκιαδίστην μαύρην. Ἐφθασαν δὲ τὴν πρώτην ταύτην ἡμέραν εἰς Πιχγιόρς Τουσίπ, τελευταῖον χωρίον τῆς ἐπικρατείας τοῦ Σιαμίλ. Τὸ ἑσπέρας, κατὰ παράκλησιν τοῦ Σιαμίλ, ἔγραψαν πρὸς τὸν πρίγκηπα Δαυὶδ εὐρασκόμενον εἰς τὸ ῥωσικὸν φρούριον Καρίνσαι, ἵνα σταλῆ ἀμέσως τὸν Γράμοφ· καὶ εὐθὺς ἵπποις τις τρέχων ἀπὸ ῥυτῆρος ἐκόμισε τὴν ἐπιστολήν. Ταύτην λαβὼν ὁ πρίγκηψ προσέταξε τὸν Γράμοφ νὰ ἀναχωρήσῃ ἄνευ ἀναβολῆς. Φθὰς δὲ οὗτος παρὶ τὴν τετάρτην ὥραν τῆς αὐγῆς ἦλθε πρὸς τὸν ἱμάμην, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐξαπλωμένον ἐπὶ τάπητος, κύκλω μὲν ἔχοντα προσκέφαλα, ἐμπροσθεν δὲ ἐστίαν μὲ ἀφθονον πῦρ, καὶ κρατοῦντα κομβολόγιον.

« — Πῶς ! ἠρώτησεν ὁ Γράμοφ, δὲν κοιμᾶσαι, ἱμάμη ;

« — Μ' ἐστέρησες τὸν ὕπνον μου ἀπόψε, διότι σ' ἐπερίμενα.

« — Εἶναι πολὺ τὸ σκότος· ἀλλὰ διὰ τί μ' ἐπροσκάλεσες ; μήπως εἶναι ἀβήρωστοι αἱ πριγκήπισαι.

« — Ὅχι, ἀλλ' εἶμι θυμωμένος μαζῆ σου. Ἐχάμεν ἀρχίσει οἱ δύο τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὴν τελειώσωμεν οἱ δύο. Διὰ τί δὲν ἦλθες νὰ μ' εὗρης, ἀφοῦ εἶσαι τρεῖς ἐβδομάδας εἰς Κασάφ Γιούρτ ;

Ἐν τασούτω ἔφερεν τσάκιον, ὁ δὲ Σιαμίλ ἐξηκολούθησε λέγων·

« — Ἰδοῦ, Ἰσαὰκ βέη μου, διὰ τί σ' ἐπροσκάλεσα· θέλω πρὸ πάντων νὰ σ' εὐχαριστήσω. Τὰ ἠξούρω ὅλα· ὑπῆγες εἰς τὸν υἱόν μου, δὲν τὸν ἀφῆρες, καὶ ἐφέρθης καλὰ πρὸς αὐτόν. Μετὰ ταῦτα σὲ λέγω ὅτι αὔριον εἶναι μεγάλη ἡμέρα, διότι θὰ κάμωμεν εἰρήνην μὲ τοὺς Ῥώσους, καὶ πρέπει νὰ τὰ τακτοποιήσωμεν ὅλα. Ἦθελα νὰ σὲ εἰπῶ πρὸς τούτους ὅτι ἐάν, ἐναντίον τοῦ πρέποντος, ἦλθα εἰς ἐντάμωσιν τοῦ υἱοῦ μου, ἦλθα διὰ νὰ συντροφεύσω τὰς ἀγαπητάς αἰχμαλώτους, καὶ νὰ προλάβω μὴ συμβῆ τι δυσάρεστον κατὰ τὴν ἀλλαγὴν. Εὐθὺς τὴν αὐ-

γὴν θὰ προσκαλέσω ὄλους τοὺς καλιπιδας, καὶ θὰ τοὺς προστάξω νὰ μὴ περάσουν μήτε βῆμα τὰ σύνορα. Ὅπου εὐρίσκονται μεγάλοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἐπικρατῇ δικαιοσύνη. Ἰσχυροῦς νὰ μὲ ἐγγυηθῆς ὅτι δὲν ἔχω νὰ φοβηθῶ προδοσίαν ἀπὸ τοὺς Ῥώσους;

» — Καμμίαν.

» — Ὁ δὲ υἱός μου, ἠρώτησε μετὰ μικρὰν τινα διακοπὴν, εἶναι καλά;

» — Χαίρει θεία, κάλλιστα.

» — Μὲ λέγουν ὅτι δὲν ἤξεύρει οὔτε λέξιν ταταρικὴν;

» — Εἶναι ἀληθινόν, διότι κατοικεῖ πρὸ τῶσων χρόνων εἰς τὴν Ῥωσίαν. Μὴ λυπεῖσαι ὅμως, διότι γρήγορα θὰ μάθῃ πάλιν νὰ ὁμιλῇ ὡς ἄλλοτε.

» — Ἐπο βέβαιος ὅτι θὰ τὸν ἀφήσω νὰ ζῇ ὅπως θέλει· τοῦτο μόνον ἐπιθυμῶ, νὰ μείνῃ ἐδῶ.

» Ὁ Σιαμίλ ἐξέφρασεν ἐκ νέου φόβον μὴ ἀπατήσωσιν αὐτὸν οἱ Ῥῶσοι. Ἐνῶ δὲ ὁ Γράμοφ τὸν καθούχαζεν, αὐτὸς ὑπολαβὼν ἠρώτησε περὶ τῆς πωλορικῆς τῆς Σεβαστουπόλεως.

» — Πωλομῶν καλὰ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἀπακρίθη ὁ Ῥῶσος· τίποτε ἀκόμη δὲν ἐτελείωσε.

» — Πῶς! ἀνεφώνησεν ὁ Σιαμίλ· τρεῖς Τσάροι δὲν ἠμποροῦν νὰ κυριεύσουν ὅκτω μῆνας ἐν φρούριον! Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑπερηφανεύομαι διότι τόσους χρόνους, χωρὶς συμμάχους, ἀντιστέκομαι εἰς τὴν Ῥωσίαν. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅμως ὅτι χρεωστῶ πολὺ εἰς τὰ δάση καὶ τοὺς κρημνοὺς μου.

» Ἡ συνομιλία διήρκεσε μέχρι τῆς ἕκτης ὥρας· τότε ὁ Ῥῶσος ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ ἴδῃ τὰς πριγκιπίσας· καὶ ἔδωκε μὲν αὐτὴν ὁ Σιαμίλ, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν του. Ἄρουθ δὲ ἐπεσκέφθη τὰς αἰχμαλώτους καὶ τὰς καθούχασεν, ἦλθε πάλιν πρὸς τὸν Σιαμίλ, ὅστις ἐβεβαίωσε ὅτι ἡ ἀλλαγὴ ἐμελλε νὰ γίνῃ ἀμέσως, καὶ παρήγγειλε τινα καλιπὴν νὰ συνοδεύσῃ τὸν Γράμοφ ἵνα ἀδείξῃ τὸν τόπον τῆς ἀλλαγῆς· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ ὁ Ῥῶσος παρεκάλεσε τὸν ἱμάμη ν' ἀπαγορεύσῃ τὰς ἐν εἰδει χαρᾶς συνήθειας παρὰ τοῖς Τσετσέγκοις πυροβολήσεις.

» — Ἔστω, εἶπεν ὁ Σιαμίλ· ἀλλὰ καὶ σεῖς θὰ κάμετε τὸ αὐτό.

» — Ἄρουθ ἀπέθνηεν ὁ αὐτοκράτωρ ἔχομεν πένθος, καὶ πᾶσα ἀπόδειξις χαρᾶς εἶναι ἀπηγορευμένη.

» — Πῶς! ἀπέθνηεν ὁ αὐτοκράτωρ; Καλὰ κάμετε νὰ φέρετε πένθος δι' αὐτόν, εἶπε μετὰ μικρὰν διακοπὴν· ἀλλ' ὁ υἱός ταιούτου πατρός πρέπει νὰ τὸν ὁμοιάζῃ. Διάδοχός του εἶναι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ὁποῖος ἦλθε πρὸ τινος καιροῦ εἰς τὸν Καύκασον;

» — Αὐτός, ἀπεκρίθη ὁ Γράμοφ.

» Μετὰ τινα δὲ σκέψιν ἐπανέλαθεν ὁ Σιαμίλ· — Ἡ ὥρα περνᾷ, υἱέ μου, ἐπίστρεψε εἰς Κουρίνσκι, καὶ εἶπε εἰς τοὺς ἐδικούς σου νὰ μὴν ἀργοῦν. Δὲν σὲ ἀποχαιρετῶ.

» Καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε μετὰ δύο μαυριδῶν ὁ Ῥῶσος, ἵνα φέρῃ τὴν αἰσίαν ταύτην εἶδησιν πρὸς τὸν πρίγκηπα.

» Τὸ ἀπόσπασμα ἐκινήθη εὐθὺς, καὶ ὅτε ἔρθασαν οἱ Ῥῶσοι εἰς τὸν ὠρισμένον τόπον, παρεσκευάσθησαν εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀντικρούσωσι πᾶσιν αἰφνιδίαν ἐπίθεσιν· τούτου δὲ γενομένου ὁ Γράμοφ ἐστάλη ἐκ νέου πρὸς τὸν Σιαμίλ· εὗρε δὲ αὐτὸν ἐξηλωμένον ἐπὶ τοῦ χόρτου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς μικροῦ ὑψώματος, ὑπὸ τὴν μαύρην σκιαδίσκην του, καὶ παρακαθήμενον ἔχοντα τὸν σουλτάνον Δανιὴλ· ἀνεγειρόμενος δὲ ἐνίστοτε ἔφερε τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τηλεσκοπίον προσηλωμένον ἐμπροσθέν του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ παρατήρει τὰς ρωσικὰς δυνάμεις. Ὀπισθεν δὲ αὐτοῦ ἦσαν παρατεταγμένοι καὶ σιωπηλοὶ πάντα χιλιάδες ἰππέων, καὶ παρῶτέρω ἐκ δεξιῶν αἱ ἄμαξαι τῶν πριγκιπίσων.

» — Τί προστάξετε, ἱμάμη; ἠρώτησεν ὁ Γράμοφ.

» — Λάβε τριανταπέντε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μου· πῆγαινε μαζῇ τῶν εἰς τὰς αἰχμαλώτους, καὶ ὁδήγησέ τας μετὰ τοὺς υἱούς μου Χατζῆ Μεχμέτ καὶ Μεχμέτ Χαδί, ἐν τέταρτον βερστίου μακρὰν τοῦ Μιλσινί (*). Ἴσως δὲ ἀριθμὸς Ῥώσων νὰ ἔλθουν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος μετὰ τὸν τρίτον μου υἱὸν Τζεμαὶλ Ἐδδὶν καὶ τὰ χρήματα.

» Μετὰ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας αἱ ἄμαξαι ἐκινήθησαν, προηγουμένων τοῦ Χατζῆ Μεχμέτ καὶ τοῦ Γράμοφ, καὶ ἐπέρασεν τὸ ξηρὸν κῦτος τοῦ ποταμοῦ. Ὁ πρίγκηψ Δαυὶδ ἐπροχώρησεν ἀμέσως, καὶ ὁ Χατζῆ Μεχμέτ τὸν προσηγόρευσε ἐν ὀνόματι τοῦ πατρός του· γέρον δὲ τις μουλλᾶς ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὸν μικρὸν τοῦ υἱὸν Ἀλέξανδρον. Τὴν αὐτὴν δὲ σχεδὸν στιγμὴν καὶ ἡ σύζυγός του ἐνηγκαλιζέτο αὐτόν. Ἐν τσοῦτω ὁ Γράμοφ ἐπέρασεν ἐκ νέου τὸν ποταμὸν μετὰ τοῦ Τζεμαὶλ, Ἐδδὶν, τῶν ἄμαξων αἰτινες ἔφερον τὰ χρήματα, καὶ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος διοικουμένου ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Νικολαί. Πλήθος ὄρεινῶν περιεκύκλωσαν αὐτούς, ἐκ δὲ τῶν σεσωρευθέντων περὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἱμάμη τινὲς ἠσπάζοντο τὰς χεῖράς του. Εἴκοσι βήματα περίπου ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου εὐρίσκετο ὁ Σιαμίλ, ὁ ἐπιστάτης Κάζιος ἦλθεν εἰς συνάντησιν τοῦ νέου, φέρων δέμα περιέχον πλῆρες ἐνδυμα ὄρεινοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ πατήρ του δὲν ἐπεθύμει νὰ τὸν ἴδῃ φέροντα στολὴν ρωσικὴν. Ὁ νέος ἐστάθη τότε παρὰ τινα βᾶτον, ἐφόρεσε τὸ νέον ἐνδυμα καὶ μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησεν ἀναβάς μεγαλοπρεπῆ ἵππον σταλέντα ἐπίτηδες παρὰ τοῦ πατρός του. Καὶ ὅτε ἔρθασε δέκα βήματα μακρὰν αὐτοῦ ἐπέξευσε, καὶ προχωρήσας ἐνηγκαλίσθη τὸν πατέρα του. Δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Σιαμίλ, ὅστις στραφεὶς πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν εἶπεν· — Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν ὅστις ἐφύλαξε τὸ υἱόν μου, τὸν αὐτοκράτορα ὅστις μετὰ τὸν ἔστειλε, τοὺς πρίγκηπας οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ τὸν ἀπολαύσω, καὶ σέ, Ἰσαάκ βεη, διὰ τὴν προθυμίαν σου.

» Παρατηρήσας τότε ἀξιωματικούς τινες ἰσταμένους παρὰ τὸν Γράμοφ ἠρώτησε τίνες ἦσαν· οὗτος δὲ ἀπεκρίθη ὅτι ἦσαν ὑπασπισταὶ τοῦ στρατη-

(*) Μικρὸς ποταμὸς, ἑρρὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

τοῦ Νικολαΐ, ἐλθόντες ἵνα παρουσιάσωσι τὸν υἱὸν του. — Τοὺς εὐχαριστῶ, εἶπεν ὁ Σιαμίλ ἄλλην ἰδέαν εἶχα διὰ τοὺς Ῥώσους, σήμερον ὅμως τοὺς κρίνω καλλήτερα.

» Οἱ ἀξιωματικοὶ Ῥώσοι ἠρώτησαν τὸν Τζεμάλ Ἐδδίν ἐὰν θὰ τοὺς ἐσυγχώρει νὰ ἀναχωρήσωσιν. — Ὅποια ἐρώτησις! ἀνεφώνησε, καὶ ἐνηγκαλίσθη αὐτούς. Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐδάκρυσεν ἐκ νέου ὁ Σιαμίλ, καὶ ἵνα διασκεδάσῃ τὴν κακὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν πιθανῶς ἐπροξένησεν ἡ σικνη αὐτῆ εἰς τοὺς ὀρεινοὺς, εἶπεν — Οἱ νέοι αὐτοὶ θὰ ἦσαν βέβαια σύντροφοί του.

» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐγχιρέτισεν εὐγενῶς τοὺς ἀξιωματικοὺς, καὶ διέταξε τὸν Χατζῆ Μεχμέτ νὰ τοὺς προπέμψῃ μετὰ ἑκατὸν ἄλλων ἀνδρῶν.

» Αἱ αἰχμαλώτοι διευθύνθησαν εἰς Τίφλιδα, ὅπου ἔτυχον συμπαθητικωτάτης ὑποδοχῆς. Περὶ δὲ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σιαμίλ, τοῦ Τζεμάλ Ἐδδίν, διηγοῦνται ὅτι ἐπεσκέφθη κατὰ πρόωτον τὸ κράτος τοῦ πατρὸς του. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς περιηγήσεως ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ περιηγίου καὶ π Ταλγουϊκ, καὶ διαχειρίζεται σήμερον μετὰ τῶν μουλκιδῶν τὰς διοικητικὰς καὶ οἰκονομικὰς ὑποθέσεις τοῦ τόπου. Καὶ δὲν ἀπηγορεύθη μὲν αὐτῷ, ὡς λέγεται, ν' ἀνταποκρίνεται μετὰ τῶν ἐν Ῥωσίᾳ φίλων του, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα ταῦτα μεταχειρίζεται μετὰ πολλῆς μετριότητος. »

Αἱ δοθεῖσαι ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων πριγκιπισῶν εἰδήσεις περὶ τοῦ Σιαμίλ, ὠδήγησαν πολλάκις τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς περὶ Καυκάσου ἀποφάσεις αὐτῶν. Γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ Σιαμίλ, σῆτινος τὴν εἰκόνα, ζωγραφηθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῶν αἰχμαλώτων κατεχωρίσαμεν ἐν τῷ 131 φυλλαδίῳ, εὑρίσκεται ἀπό τινος εἰς χεῖρας τῶν Ῥώσων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

— 000 —

Ἀνατολικαὶ ἐπιστολαί. — Σμύρνη. Ἀΐφρονος. Παλιαιστίν.

ὑπὸ Γεωργίου Κ. Τυπάλδου (υἱοῦ). Ἐν Ἀθήναις 1839.

(Εἰς 8ον. σελ. 150.)

Μ' ἐπέπληττέ τις τῶν οἰκείων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους τούτους μῆνας τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους τῆς Πανδώρας, ὀλίγον ἠσχολήθησαν οἱ συντάκται αὐτῆς περὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν νεωτέρων ἑλληνικῶν βιβλίων. « Καταγινόμενοι ἐξ ἐπαγγέλματος εἰς ἄλλα (γράφει ὁ ἔμπορος φίλος μου), καὶ διὰ τοῦτο μὴ εὐκαιροῦντες ν' ἀναγινώσκωμεν τὰ ἐκδιδόμενα, προθύμως ἐπεξερχόμεθα τὰς βιβλιογραφίας ὡς ἀ δημοσιεύεις· τότε δὲ μᾶλλον ἀξιοῦμεν τὴν ἐξακολουθήσιν αὐτῶν, ὡς ὁ λοιπὸς τῆς Ἑλλάδος περιόδικός τύπος, ἀρκοῦμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς μόνην ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν « Ἐφημερίς πολιτικῆ, φιλολογικῆ, κτλ. » προορᾷ τὰ βιβλιακὰ, ἢ ἂν ποτε

ἀναγγεῖλη βιβλίον ἐξυμνεῖ ἢ φέγει ἀπλῶς αὐτό, κατὰ τὰς συμπαθείας του. Οἱ τῆς Πανδώρας ἔχουσι καὶ τὸ προτέρημα, προτέρημα σπανιώτατον μεταξὺ τῶν γραφόντων παρ' ὑμῖν, ὅτι aucun fiel n'a jamais empoisonné leur plume, ὡς ἐξαυχάτο ποτὲ δι' ἑαυτὸν Γάλλος ποιητής· εὐχομαι δὲ νὰ τρώσωσι καὶ μέχρι τέλους τὴν μετριοπαθεῖαν ταύτην. »

Καὶ δέχομαι μὲν τὴν ἐπίπληξιν, προερχομένην μάλιστα ἀπὸ φίλου θερμοῦ τῆς Ἑλλάδος μάλλον ἢ ἐμοῦ, ἀλλὰ ζητῶ τὴν ἀδειαν ν' ἀποκριθῶ ὅτι ἐγένετο παρακαίριος. Ὁ φίλος μου ἐλησιμόνησεν ὅτι ἐν ὥρᾳ πολέμου τὰ γράμματα παθαίνουνσι μαρασμόν, καὶ ὅτι παρ' ὀλίγον αἱ πρώται ἐκρήξαι τῶν πυροβόλων τοῦ Ναπολέοντος ὡς γοῦν ἐλέπτυνον, κατὰ τὸν κατασκευαστὴν τῆς γιγαντείου ἐλεθόλαως Μωάμεθ τοῦ Β', καὶ τὰ ἀσθενῆ τῆς Πανδώρας προχώρητα. Τὴν μείλιχον τῆς φιλολογίας φωνὴν καταποντίζει αὐτανδρον (ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν μεταφορὰν) ἢ βριαρὰ τοῦ Ἄρεως κλαγγή. Τότε προβαίνουνσι γυῖροι, τὸ βῆμα ἔχοντες ἀγέρωχον καὶ ἐπαρμένους τὰς ὀφθαλμοὺς, ὁ ἥλιος, ἡ Ἑσπέρα, ἡ Ἀυγή, ὀλόκληρον ἐκείνο τὸ στερέωμα τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆνα κατεβίβασαν οἱ ἀμφιδεξιοὶ αὐτῶν συντάκται, καὶ μετακαλοῦντες ἀπὸ τῆς πάλαι μὲν χρυσοφόρου νῦν δὲ γυτροφόρου νήσου τοῦ Αἰγαίου τοὺς σιφνίους πῖλους, περιστέφουσιν ἡγεμονικῶς τὰ μέτωπα τῶν ἀπωγόνων μαθητῶν τοῦ Ἀροντίου καὶ Φαρρά, καὶ ἐκπεριάγουσιν αὐτοὺς ἐν παρατάξει νέους Σάλωνας ἀναδεικνύοντες. Ἡ φιλολογία τότε τρέπει τὰ νῦτα· αἱ ἀράχνη ὑφαίνουσιν ἱστούς περὶ τοὺς τοίχους τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν Γυμνασίων, καὶ οἱ σοφοὶ καθιγῆται καὶ λοιποὶ λόγιοι πανηγυρίζουσι πομπικώτερον ἢ πρὶν καὶ ἐν ταῖς νέαις Ἀθήναις τὰς Férias esuriales τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Εἰς τοιαύτην ἀναγνωστῶν καὶ ἐπομένως γρημᾶτων ἐνδειαν τίς ὁ ταλαῖν ν' ἀντιστῆ; Ὁ Διογένης, εἰ καὶ φιλόσοφος, καὶ μάλιστα κυνικός, καὶ πῖθον ἔχων ἀντὶ κατοικίας, τοσούτῳ ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀργυρίου, ὥστε ἀναπήρους ὠνόμαζεν οὐχὶ τοὺς χωλοὺς καὶ κυλοὺς καὶ τυφλοὺς, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἔχοντας πῆραν, ἥτοι μεστὸν βελάντιον. Ἐτερος δὲ τις Γάλλος, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς, ἐδογματίζεν ὅτι l'honneur sans argent est une maladie (ὑποπτεύομαι δὲ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ λέγω ἐν παρεθέσει, ὅτι τὸ δόγμα τοῦ παρασημουανίου ποιητοῦ δὲν ἀμυρεῖ καὶ ἐν Ἑλλάδι ὀπαδῶν). Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Λάνσο Πάνσας, τοῦ κλεινοῦ ἐκείνου δὸν Κισότου ὁ οὐδὲν ἤττον περικλητῆς ὑπασπιστής, εἰς χεῖματα ἔλεγεν ὅτι ἐσκόπει νὰ μεταβάλῃ σύμπαν τὸ ὑπῆκον αὐτοῦ, εἴποτε ἀνηγορεύετο αὐτοκράτωρ τῆς νήσου Βραταρίας.

Τὸ κατ' ἐμὲ, ἤμην ἔτοιμος ν' ἀκούσω τέλος πάντων τὴν συμβουλὴν φίλου, συμβουλὴν ἐπαναλαβανομένην καθ' ἐκάστην σχεδὸν πρὸ ἑτῶν· ὁ φίλος μου ἐπιμένει νὰ μιμηθῶ τὸ παράδειγμα τοῦ πάλαι βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας, Ἀλφόνσου τοῦ ΣΓ', ὅστις ὅλως ἀγρηστός ὢν πρὸς τὴν συζυγον καὶ τὰ σκῆπτρα, μετεβίβασε καὶ ταῦτα καὶ ἐκείνην πρὸς